

POSTANOWIENIE

Dnia 5 października 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

SSA Władysław Pawlak

w sprawie ze skargi uczestniczki postępowania
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia
Sądu Okręgowego
z dnia 24 czerwca 2010 r.,
w sprawie z wniosku M. K.
przy uczestnictwie B. K.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 5 października 2012 r.,

- 1) **oddala skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia;**
- 2) **zasądza od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kwotę 300 (trzysta) zł tytułem kosztów postępowania wywołanego wniesieniem skargi.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z 24 września 2009 r., wydanym w sprawie z wniosku M. K. z udziałem B. K., Sąd Rejonowy ustalił, że majątek wspólny stron obejmuje prawo własności działek: - nr 33/1 w N., wartej 182.900 zł; - nr 17/21 w L., wartej 87.800 zł; - nr 17/22 w L., wartej 67.900 zł; - nr 17/25 w L., wartej 79.700 zł, wpisanych do ksiąg wieczystych prowadzonych przez Sąd Rejonowy o numerach odpowiednio KW nr [...],[...] ,[...] ,[...] ; - spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu w G. przy ul. A. [...] wraz z wkładem budowlanym w Spółdzielni Mieszkaniowej „P.” o wartości 349.700 zł. Majątek ten wart jest łącznie 768.000 zł. Sąd Rejonowy podzielił go w ten sposób, że wnioskodawcy przyznał prawo własności nieruchomości stanowiących działki nr 35/1 w N., nr 17/21 w L., nr 17/25 w L., o łącznej wartości 350.400 zł, a na własność uczestniczki spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu oraz prawo własności działki nr 17/22 w L., o wartości łącznie 417.600 zł. Jednocześnie Sąd Rejonowy ustalił, że uczestniczka poniosła nakłady z majątku osobistego na majątek wspólny w wysokości 61.970 zł, wydatki z majątku osobistego na majątek wspólny w wysokości 8.565,48 zł oraz uzyskała pożytki z majątku wspólnego w wysokości 21.885,72 zł, natomiast wnioskodawca poniósł wydatki z majątku osobistego na majątek wspólny w wysokości 1.533 zł. Sąd Rejonowy zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki kwotę 20.943,38 zł płatną w terminie trzech miesięcy od daty uprawomocnienia się postanowienia oraz orzekł o kosztach postępowania.

W wyniku częściowego uwzględnienia apelacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego z 24 września 2009 r., prawomocnym postanowieniem z 24 czerwca 2010 r. Sąd Okręgowy zmienił je w ten sposób, że ustalił, iż uczestniczka poniosła w okresie od 10 września 2009 r. do 10 czerwca 2010 r. wydatki z majątku osobistego na majątek wspólny w wysokości 3.853,65 zł i oddalił jej wniosek o rozliczenie wydatków w pozostałym zakresie oraz (pkt I b) zasądził od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kwotę 8.114,82 zł z tytułu wzajemnych rozliczeń, płatną w terminie trzech miesięcy od daty uprawomocnienia

się postanowienia z odsetkami ustawowymi w razie opóźnienia oraz stosownie rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy za prawidłowe uznał ustalenia Sądu Rejonowego co do składu i wartości majątku wspólnego stron oraz co do tego, że rodzice uczestniczki poczynili na jej rzecz w czasie trwania małżeństwa darowiznę, którą ona przeznaczyła na wkład mieszkaniowy. Poniosła zatem nakład z majątku osobistego na majątek wspólny w wysokości 61.970 zł. W okresie od 6 grudnia 2006 r. uczestniczka uzyskała pożytki ze wspólnego mieszkania w wysokości 21.885,72 zł, ale też ponosiła wydatki na to mieszkanie w wysokości 8.565,48 zł. Wnioskodawca poniósł wydatki z majątku osobistego na majątek wspólny w wysokości 1.533 zł.

O podziale majątku Sąd orzekł stosownie do wniosków stron. Ich udziały w majątku wspólnym ocenił jako równe (art. 43 § 1 k.r.o.), i to zadecydowało o sposobie obliczenia spłat i dopłat. Wartość majątku podlegającego podziałowi wynosiła 768.000 zł. Strony uzyskały w naturze składniki majątkowe o wartości 350.400 zł – wnioskodawca i 417.600 zł – uczestniczka. Skoro uczestniczka poczyniła nakład na majątek wspólny w wysokości 61.970 zł, to należna jej część majątku w wyniku podziału oznaczona została na kwotę 445.970 zł, będącą sumą kwot 384.000 zł i 61.970 zł. W ocenie Sądu Rejonowego uczestniczka powinna zwrócić wnioskodawcy połowę pożytków pobranych z nieruchomości (10.942,86 zł) i połowę poniesionych przez niego wydatków (766,50 zł), a wnioskodawca powinien jej zwrócić połowę wydatków, które poniosła na utrzymanie mieszkania (4.282,74 zł). Sąd Rejonowy zobowiązał zatem wnioskodawcę do spłacenia uczestniczki kwotą 20.943,38 zł.

Sąd Okręgowy zaakceptował ustalenia faktyczne i ocenę prawną sprawy dokonaną przez Sąd Rejonowy. Uznał jednak, że Sąd ten popełnił oczywistą omyłkę przy obliczaniu, który z małżonków będzie obciążony spłatą z tytułu wzajemnych rozliczeń. Bezzasadnie przyjął bowiem, że wnioskodawca powinien zwrócić uczestniczce cały nakład z jej majątku osobistego na majątek wspólny, gdy tymczasem skoro otrzymała ona mieszkanie, na które ten nakład został zużyty, to wnioskodawca powinien jej zwrócić jedynie połowę jego wysokości. Sąd Okręgowy przyjął, że skoro uczestniczka otrzymała majątek o wartości

przekraczającej jej udział w majątku wspólnym (417.600 zł, gdy połowa wartości majątku wspólnego wynosi 384.000 zł), to powinna spłacić wnioskodawcę kwotą 33.600 zł. Kwotę tę Sąd Okręgowy powiększył o połowę wydatków poniesionych przez wnioskodawcę na majątek wspólny i o połowę pożytków, które uczestniczka pobrała z majątku wspólnego (10.942,86 zł i 766,50 zł). Od kwoty, którą uczestniczka obowiązana jest zwrócić wnioskodawcy (45.309,36 zł) Sąd Okręgowy odjął kwoty, które wnioskodawca powinien zwrócić uczestniczce, czyli sumę kwot 30.985 zł (połowa nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny) oraz 4.282,74 zł i 1.926,80 zł (połowa wydatków na majątek wspólny). Łącznie Sąd Okręgowy przyjął, że uczestniczka powinna zwrócić wnioskodawcy kwotę 8.114,82 zł. Powyższe zadecydowało o zmianie postanowienia Sądu Rejonowego i zasądzeniu od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy w pkt I b postanowienia z 24 czerwca 2010 r. kwoty 8.114,82 zł, płatnej w terminie trzech miesięcy, z odsetkami na wypadek opóźnienia.

Uczestniczka zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego z 24 czerwca 2010 r. skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w części, to jest co do rozstrzygnięcia w pkt. I b, którym zasądzono od niej na rzecz wnioskodawcy kwotę 8.112,82 zł z tytułu wzajemnych rozliczeń związanych z podziałem majątku wspólnego. Zarzuciła, że zaskarżone rozstrzygnięcie wydane zostało z naruszeniem prawa materialnego, tj. art. 45 § 1 *media parte* i § 2 k.r.o. poprzez błędną wykładnię i zastosowanie.

Wysokość szkody, którą poniosła w związku z wydaniem zaskarżonego orzeczenia oszacowała łącznie na kwotę 39.099,82 zł, stanowiącą sumę kwoty, którą zapłaciła wnioskodawcy zgodnie z zaskarżoną częścią orzeczenia Sądu Okręgowego (8.114,82 zł) oraz kwoty odpowiadającej wartości nierozliczonej wierzytelności z tytułu nakładu z majątku osobistego na majątek wspólny (30.985 zł), gdyż po prawomocnym zakończeniu postępowania o podział majątku wspólnego nie ma możliwości dochodzenia zwrotu tej kwoty od wnioskodawcy.

Skarżąca wskazała, że wzruszenie postanowienia Sądu Okręgowego z 24 czerwca 2010 r. w zaskarżonej części w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, gdyż nie przysługiwała od niego skarga kasacyjna i brak jest też

podstaw do wznowienia postępowania zakończonych prawomocnym postanowieniem.

Wnioskodawca wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia i to szczególnego rodzaju, bowiem przysługuje od prawomocnych orzeczeń sądowych, ale celem skargi nie jest uzyskanie ich uchylecia lub zmiany lecz uzyskanie prejudykatu umożliwiającego realizację roszczeń odszkodowawczych co do szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej, stosownie do art. 77 ust. 1 Konstytucji oraz art. 417¹ § 2 k.c.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, w jaki sposób – na gruncie przepisów o skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia – należy rozumieć pojęcie „orzeczenie niezgodne z prawem”. W wyroku z 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, (OSNC 2007, nr 2, poz. 35) Sąd Najwyższy wskazał, że stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, to ustalenie jego bezprawności, które nie może nastąpić bez sięgnięcia do istoty władzy sądowniczej, tj. orzekania w warunkach niezawisłości, w sposób bezstronny, zależny nie tylko od obowiązujących ustaw, ale także od „głosu sumienia” sędziego oraz jego swobody w ocenie prawa i faktów stanowiących podłoże sporu. Swoboda ocen sędziego wynika nie tylko z władzy sędziowskiej, ale także z prawa pozytywnego, często posługującego się pojęciami niedookreślonymi i klauzulami generalnymi albo dekretującego wolność decyzji sędziego. Treść orzeczenia zależy również od rezultatów wykładni, które mogą być różne, w zależności od jej przedmiotu, metod oraz podmiotu, który jej dokonuje. Z istoty wykładni wynika więc wiele możliwych interpretacji, a sam fakt wykładni z natury rzeczy nacechowany jest subiektywizmem. Już z tych powodów uzasadnione jest, aby w odniesieniu do działalności jurysdykcyjnej sądu sformułować autonomiczne pojęcie bezprawności. Jeśli więc na gruncie odpowiedzialności cywilnej bezprawność oznacza generalnie naruszenie normy właściwego zachowania się, wynikającego z ustawy lub z umowy międzynarodowej, to w odniesieniu do odpowiedzialności za

wydanie orzeczenia sądowego musi być skorygowana specyfiką władzy sądowniczej oraz jej ustrojem. Mając na uwadze zasadę niezawisłości oraz posługiwanie się przez sądy procedurami, których osnowę stanowi system zaskarżania orzeczeń, należy przyjąć, że orzeczenie niezgodne z prawem, to orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej. Niezgodność z prawem rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi zatem mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności.

Przytoczona wyżej definicja pojęcia „orzeczenie niezgodne z prawem” jest przyjęta w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. postanowienie z 21 marca 2006 r., V CNP 68/05, nie publ.; wyroki z 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007, nr 1, poz. 17; z 17 maja 2006 r., I CNP 14/06, nie publ.; z 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35; z 7 lutego 2007 r., III CNP 53/06, nie publ.; z 21 lutego 2007 r., I CNP 71/06, nie publ.; z 20 września 2007 r., II CNP 87/07, nie publ.).

2. Uczestniczka kwestionuje prawomocne postanowienie Sądu Okręgowego, wydane w wyniku rozpoznania apelacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego w sprawie o podział majątku wspólnego wyłącznie w części obejmującej rozstrzygnięcie o kwocie spłaty należnej wnioskodawcy, w związku z nieprawidłowym – w ocenie uczestniczki – rozliczeniem nakładu, jaki poniosła z majątku osobistego na majątek wspólny.

Podstawą dla tego rozliczenia w postępowaniu o podział majątku wspólnego był art. 45 § 1 zdanie drugie i § 2 k.r.o., stosownie do którego każdy z małżonków może też żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny, za wyjątkiem zużytych na zaspokojenie potrzeb rodziny, chyba że zwiększyły wartość majątku w chwili ustania wspólności. Rozliczenia dokonuje się w postępowaniu o podział majątku wspólnego.

Z ustaleń Sądów obu instancji wynika, że uczestniczka dokonała nakładu ze swojego majątku osobistego (darowizn uczynionych na jej rzecz przez rodziców) na majątek wspólny, a mianowicie na pokrycie wkładu związanego ze spółdzielczym własnościowym prawem do lokalu, które weszło do majątku wspólnego i podlegało podziałowi w prawomocnie zakończonym postępowaniu. Wysokość nakładu z majątku osobistego uczestniczki na majątek wspólny została przez Sądy obu instancji oznaczona na kwotę 61.970 zł, czego uczestniczka nie kwestionowała. Domagała się natomiast obciążenia wnioskodawcy obowiązkiem zwrotu na jej rzecz kwoty odpowiadającej pełnej wysokości tego nakładu, i tak też został on rozliczony przez Sąd Rejonowy. Trzeba jednak zauważyć, że nakład z majątku osobistego uczestniczki posłużył nabyciu prawa majątkowego, do którego strony uzyskały tytuł wspólnie, gdyż nabyte prawo stało się najpierw przedmiotem ich wspólności, a później współwłasności w częściach po ½. Nakład uczestniczki doprowadził do przysporzenia w majątku wspólnym, a zatem dokonany został na rzecz i korzyść zarówno wnioskodawcy, jak i uczestniczki. Z perspektywy praw majątkowych uczestniczki był on przesunięciem w obrębie dwóch mas majątkowych, do których przysługiwało jej prawo. Przesunięcie to spowodowało powiększenie majątku wspólnego, jak już zaznaczono, także na korzyść wnioskodawcy. Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, z którym związany jest wkład zasilony nakładem uczestniczki z majątku osobistego na majątek wspólny w wyniku podziału majątku wspólnego przypadło uczestniczce. Przy niej zatem pozostało prawo majątkowe nabyte przy wykorzystaniu przysporzenia, jakiego dokonała wcześniej w formie nakładu z majątku osobistego na majątek wspólny. W wyniku rozliczenia nakładu wnioskodawca powinien być obciążony obowiązkiem zwrotu na rzecz uczestniczki kwoty odpowiadającej połowie nakładu z jej majątku osobistego na majątek wspólny, gdyż nakład ten ostatecznie przyniósł mu tylko takie przysporzenie. Trafnie zatem Sąd Okręgowy skorygował w tym zakresie rozliczenie dokonane przez Sąd Rejonowy. Trzeba wreszcie zauważyć, że tę samą metodę zastosowały Sądy obu instancji, gdy rozliczały pożytki pobrane przez uczestniczkę z majątku wspólnego oraz wydatki poczynione przez obie strony z majątków osobistych na majątek wspólny, czego uczestniczka nie kwestionowała i nie kwestionuje.

Reasumując, skoro nie sposób jest dostrzec w zaskarżonym orzeczeniu naruszenia prawa, o jakim jest mowa w art. 424¹ § 1 k.p.c., to na podstawie art. 424¹¹ § 1 k.p.c. skarga uczestniczki podlegała oddaleniu.

O kosztach postępowania wywołanego wniesieniem skargi orzeczono w uwzględnieniu wniosku zgłoszonego przez wnioskodawcę, na podstawie art. 520 § 2, art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 7 ust. 1 pkt 10 w zw. z § 6 pkt 5 i § 13 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokatów oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.